

науково-обґрунтоване управління фітосанітарним станом кукурудзяних полів. Фунгіциди мають використовуватися не просто для знищення шкідливих організмів, а як засіб управління процесом саморегуляції організмів. Важливою є орієнтація на інтегрований захист посівів, застосування якого дозволяє регулювати чисельність шкідливих організмів на економічно невідчутному рівні шкідливості, правильно і економічно застосовувати пестициди, суттєво покращити екологію довкілля.

УДК 632.937:635.342 (477.54)

М. О. Яременко, аспірант, **С. В. Станкевич**, канд. с.-г. наук, доцент,
Б. І. Вітенков, магістрант

Державний біотехнологічний університет

ЕНТОМОФАГИ КАПУСТЯНОЇ ПОПЕЛИЦІ

Попелиця капустиана – *Brevicoryne brassicae* (Linnaeus, 1758) – один із найбільш поширених та небезпечних шкідників капустяних культур

Вид поширений майже скрізь за винятком Крайньої Півночі: в Європі, Передній і Середній Азії, Північній Америці, Північній Африці, Австралії та Новій Зеландії. В Україні поширена повсюдно

Негативно впливають на розвиток попелиці зливові дощі та холодна погода. Чисельність шкідника знижують хижаки, паразити й хвороби. Виявлено близько 100 видів паразитів і хижаків капустианої попелиці. Основними хижаками є представники родин кокцинелід (Coleoptera: Coccinellidae): *Coccinella septempunctata* Linnaeus, 1758, *C. guatuordecimpunctata* Linnaeus, 1758, *Atalia bipunctata* Linnaeus, 1758 та ін.; сирфід (Diptera: Syrphidae): *Syrphus ribesii* Linnaeus, 1758, *S. balteatus* (De Geer, 1776); галиць (Cecidomyiidae): *Aphidoletes aphidimyta* (Rondani, 1848), *A. urticae* (Kieffer, 1895) та ін.; золотоочок (Neuroptera: Chrysopidae): *Chrysopa carnea* Stephens, 1836, *Ch. perla* (Linnaeus, 1758) та ін.; паразитами родини афідіїди (Hymenoptera: Aphidiidae): *Diaeretiella rapae* (Curtis, 1860), *Aphidius matriaria* Haliday, 1834, *A. rosae* Haliday, 1833 та ін. Спостерігається загибель шкідника від ентомофторових грибів — *Entomophthora* sp. Fresen.

Значну роль у регулюванні чисельності капустианої попелиць відіграють її природні вороги – хижаки, паразити та хвороби. За

Даними В.Ф. Дрозди у Київській області виявлено понад 100 видів хижаків і паразитів. Серед них 12 видів сирфід, 7 сонечок, 8 клопів, 5 сітчастокрилих, 14 видів павуків, а також хижі кліщі. Основну роль в обмеженні чисельності попелиці відіграють мухи серфіді. Максимальна чисельність їх спостерігається у липні–серпні. Найефективнішим паразитом капустиної попелиці у Київській області є *Diaeretiella rapae* (Curtis, 1860). Розріджені колонії попелиці їздець заселяє на 45,6–63,8 %, а щільні – лише на 18,9–36,8 %. Автор відмічає, що в окремі роки спостерігалась масова загибель попелиці від ентомофторозу.

Зазвичай паразитичні комахи потребують додаткового живлення. Для підвищення корисної ролі природних популяцій ентомофагів, а саме збільшення тривалості їх життя, розширення кормової бази та накопичення їх в капустиному агроценозі рекомендується підсів нектароносів (фацелія, фенхель, кріп, аніс, коріандр та ін.). Вибір культур для створення мікрорезервацій ентомофагів необхідно здійснюватися з урахуванням термінів і тривалості періоду цвітіння нектароносу. Для безперервного цвітіння нектароносних рослин краще проводити триразовий посів (квітень, травень, червень).

Хижі жужелиці (Coleoptera, Carabidae) – багатоїдні хижаки, що регулюють чисельність значної кількості видів шкідників у біоценозах. На капустияних культурах в Поліссі та Лісостепу виявлено 16 видів жужелиць серед яких домінували *Calathus halensis* (Schaller, 1783), *Harpalus distinguendus* (Duftschmid, 1812), *Pterostichus cupreus* (Linnaeus, 1758).

У Харківській області основними ентомофагами капустиної попелиці є твердокрилі з родини сонечок (Coccinellidae): *Coccinella septempunctata* Linnaeus, 1758, *Adalia bipunctata* (Linnaeus, 1758), двокрилі з родини дзюрчалок (Syrphidae) *Syrphus ribesii* (Linnaeus, 1758), *Episyrphus balteatus* (De Geer, 1776); родини галиць (Cecidomyiidae): *Aphidoletes aphidimyza* (Rondani, 1848); сітчастокрилі з родини золотоочок (Chrysopidae): *Chrysopa carnea* Stephens, 1836. Найбільшу роль в зниженні чисельності попелиці відіграє їздець *Diaeretiella rapae* (Curtis, 1860), який заселяє до 52 % колоній шкідника.